

Posudek oponenta na bakalářskou práci Nikoly Ludlové Fonologický popis jihocentrální romské variety obce Velký Krtíš Vypracoval PhDr. Jan Červenka, Ph.D.

První, co na práci bohužel zaujme, je nevhodně formulovaný název, respektive jeho česká varianta. V práci zjevně jde o varietu romštiny z dané obce a nikoli o romskou varietu obce.

Možná podstatnější chybou však je, že Nikola Ludlová do názvu nedala spíše pojem idiolektu vybrané mluvnice, takhle je název poněkud zavádějící – jde o dost netypickou mluvnici, dávno vystěhovanou do České republiky a nehovořící svým dialektem, vážným problémem je kromě toho kontaminace jejího dialektu poměrně příbuzným dialektem manžela.

Práce jinak má 55 normostran a velmi slušnou úroveň. Své poznámky se budu snažit kvůli přehlednosti shrnout do několika nestejných a ne vždy konzistentních celků:

Formální stránka, logika, kompozice

Hezký je seznam zkratk a vysvětlivky na konci a systematické uchopení práce.

Vytknout se dá ovšem následující: Chybí řádné citace terénních nahrávek. Ty už dávno mají v Seminári romistiky svá evidenční čísla (ID) a mělo by se na ně odkazovat. Studentka navíc „pro jistotu“ žádný seznam nahrávek ani data neuvádí.

Charakteristika materiálu, hlavně nahrávek je rovněž nedostatečná: autorka uvádí, že použila dotazník LQCR a přidala překladové věty – není však naznačen celkový rozsah materiálu. Pokud vím, tak dotazník LQCR zabere méně než polovinu autorkou uváděných 20 hodin nahrávek, její doplněk tedy musel být dost podstatný. Není o něm ovšem víc údajů, dozvídáme se jen náznaky: „Elicitovala jsem pouze některé lexémy, u nichž jsem při práci s materiálem zaznamenala, že mají délku uvnitř kořenů.“ (s.70)

Na s.7 od romistiky dost překvapí neproblematizovaná citace procentuálního podílu Romů v daném městě dle Wikipedie.

Ne zcela podložená mi přijde myšlenka na s.11: „Jak je vidět na případu rodinné historie respondentky, ke sňatkům docházelo v tomto regionu nejenom mezi tzv. *Servi* a *Ungri* (viz narativ), ale vznikala i smíšená manželství s Maďary a Slováky.“ Autorka nebere v úvahu, že jde o 1 příklad, který klidně může být okrajový, a více Neromů v předchozích generacích může pouze dotvrzovat vyjimečnost rodiny, a nikoli obvyklost interetnických sňatků.

Porovnávání rysů severocentrálních a jihocentrálních dialektů se zkoumaným dialektem v závěru práce je v použité podobě dost nepřehledné, řada specifik sc. a jc. jevů je přitom v kontrastu, takže by byla ideální tabulka o třech sloupcích, obsahující zkoumaný dialekt a oba hlavní centrální dialekty. Obdobně je tomu pak u SB a MB variet (s.75)

Mezi kapitolami bývají někdy trochu skoky ubírající stavbě plynulost. (např.mezi kapitolami 1 a 2). Doporučoval bych zjemnit švy, například v místě, kde po inventuře hlásek následuje vývoj romského fonologického systému.

Pasáže o ortografii

Není mi zcela jasné, proč se vlastní zápis hlásek v práci nazývá ortografie. To asociuje standardizovaný pravopis jazyka (což pro fonologickou práci ostatně není zrovna ideální). To je částečně i zmíněno, ale uvedený pojem je poněkud zmaten. Studentka dle svého vyjádření používá standardní ortografii pro východoslovenský dialekt, trochu ji charakterizuje, ale zase ne úplně, jen nelogicky odkazuje na Elšíka 1999, vzápětí ale přidává čárky pro kvantitu, ale nevysvětluje například proč nepíše koncovku *-áhi* místo *-ahi*: asi jenom tedy používá čárky tam, kde to fonologický význam. Pak se dozvídáme, že vokalická délka **zde** narozdíl od východoslovenské romštiny označována je – „zde“ asi znamená přítomnou práci...

Jinak inventář vokálů je dle autorky shodný s češtinou – zřejmě tedy nebere v úvahu diftongy?

Zdroje a vliv vedoucího práce

Hezké a v zásadě pozitivní je prolnutí práce vedoucího (+ hlavního citovaného autora) a autorky bakalářské práce, Elšík je ostatně největším odborníkem na daný dialekt na světě.

Mnohdy jsou však nejasné hranice mezi studentčinými tvrzeními a parafrázovaným dílem vedoucího práce. Ludlová také nikdy ani neproblematizuje jediné tvrzení, používá bohužel i Elšíkovy oblíbené anglismy jako *dialektální* místo *dialektní* apod.

Otázkou je například i kategorické tvrzení Ludlové (Elšíka?) na s.66: **Jediné přijatelné** (zdůraznil JČ) vysvětlení je takové, že severní jihocentrální dialekty šly v tomto vývoji naopak dále: teprve po tom, co se obě intervokální sibilanty změnil v laryngály (*džahahi*), tak se první z nich disimilovala. Výsledná konsonanta této disimilace bylo opět /s/ korelující s tvary prezénsu stejné osoby a čísla, tj. s tvarem *džas* "jdeš/jdeme".

Při psaní posudku mě zrovna napadlo další vysvětlení: že se *s* v *h* v jihocentrálních dialektech mohlo měnit postupně. Původní pravidlo mohlo být že se mění intervokální *s* v *h* jen konci slova nebo jen každé „liché odzadu“ (obdoba Havlíkova pravidla ve slavistice) nebo jenom pravidlo vylučovalo změnu sousedních *s* při struktuře V-s-V-s-V a teprve pak se *s* epicentrem ve vendických jihocentrálních dielektech analogicky začala změna šířit i na další *s*. Příklad tvaru *hasa* jde řešit jako výjimku a odůvodnit všelijak, i jako vyhýbání se směšnému tvaru.

Rovněž schéma severocentrálních dialektů, hodně prozrazuje Elšíka z roku 1999, zdá se mi disproporční s jasným středem v jihocentrálních dialektech – i ze severocentrálních dialektů tvoří půlku podskupin přechodné dialekty, zatímco východoslovenská romština je jeden útvar.

Při obhajobě by měla studentka zkusit zdůraznit, v čem je její vlastní vklad a v kterých částech cítila od Elšíka odstup.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně nebo velmi dobře dle obhajoby.

22.6.2009
Jan Červenka

